Wewnątrzszkolny System Doradztwa Zawodowego
w
Szkole Podstawowej w Dębicy

Wrzesień 2026r.

SPIS TREŚCI

I. Postawy prawne
II. Wstęp
III. Cel główny
IV. Realizatorzy działań związanych z doradztwem zawodowym
V. Słownik pojęć
VI. Metody i formy realizacji działań
VII. Odbiorcy działań związanych z doradztwem zawodowym w szkole
VIII. Cele, treści, warunki i sposoby realizacji WSDZ w szkole
1. Oddział przedszkolny
2. Oddziały nauczania wczesnoszkolnego, klasy I-III
3. Oddziały klas IV-VI
4. Oddziały klas VII -VIII
IX. Umiejętności uczniów kształtowane w toku realizacji programu.
X. Ewaluacja Wewnątrzszkolnego Systemu Doradztwa Zawodowego

I. Postawy prawne dotyczące realizacji doradztwa zawodowego w szkole:

- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej dnia 12 lutego 2019 r. w sprawie doradztwa zawodowego,
- Rozporządzenie Ministra Edukacji z dnia 20 stycznia 2026 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie doradztwa zawodowego,
- Ustawa z dnia 14 grudnia 2014 r. Prawo oświatowe,
- Rozporządzenie MEN z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej.
- Rozporządzenie MEN z dnia 22 lipca 2026r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach, zmienione rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 13 lutego 2019 r.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 sierpnia 2018 r. w sprawie wykazu zajęć prowadzonych bezpośrednio z uczniami lub wychowankami albo na ich rzecz przez nauczycieli poradni psychologiczno-pedagogicznych oraz nauczycieli: pedagogów, psychologów, logopedów, terapeutów pedagogicznych i doradców zawodowych zmienione rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 2 lipca 2019 r.

II. Wstęp

Wspieranie i przygotowywanie uczniów do podejmowania decyzji edukacyjno – zawodowych jest zadaniem statutowym szkoły. Wewnątrzszkolny System Doradztwa Zawodowego, rozwijany na terenie szkoły, nie jest systemem diagnozującym, lecz systemem doradczym, który stwarza możliwości i pomaga w rozwiązywaniu problemów powiązanych z wyborem kierunku kształcenia, drogi kształcenia i planowaniem kariery zawodowej.

Wewnątrzszkolny System Doradztwa Zawodowego obejmuje celowe, uporządkowane i wzajemnie powiązane działania związane z doradztwem zawodowym podejmowane przez szkołę. Dla działań tych – zaplanowanych na cały cykl kształcenia – zostają określeni adresaci, realizatorzy oraz partnerzy. Szybko następujące zmiany na rynku pracy i w życiu społecznym wymuszają potrzebę wsparcia uczniów w procesie samookreślenia, samodoskonalenia i świadomego planowania własnej kariery zawodowej oraz poznawania siebie i świata przez całe życie.

Działania Wewnątrzszkolnego Sytemu Doradztwa Zawodowego umożliwiają:

a) uzyskanie przez uczniów dostępu do wsparcia z zakresu doradztwa zawodowego, w tym podejmowanie samodzielnych i odpowiedzialnych wyborów edukacyjnych i zawodowych opartych na znajomości i rozumieniu siebie, systemu edukacji oraz rynku pracy'
b) wsparcie rodziców w związku z udzielaniem przez nich pomocy w podejmowaniu przez dzieci decyzji edukacyjno-zawodowych;

c) wzbogacenie oferty szkoły i jej promocję w obszarze działań z zakresu doradztwa zawodowego;
d) przejrzystość i ciągłość oddziaływań poprzez wskazanie osób działających na rzecz WSDZ oraz określenie zakresu ich odpowiedzialności;
e) zaplanowanie działań w cyklu kształcenia.

Sprawnie funkcjonujący system doradztwa zawodowego dzięki zaangażowaniu wszystkich osób realizujących zadania z doradztwa zawodowego daje efekt synergii. Przygotowany dokument WSDZ zapewnia ciągłość działań doradczych, służy wskazaniu korelacji między tymi działaniami i procesami dydaktyczno - wychowawczymi w szkole.

III. Cel główny

Celem Wewnątrzszkolnego Sytemu Doradztwa Zawodowego jest wspieranie uczniów w procesie podejmowania samodzielnych i odpowiedzialnych wyborów edukacyjnych i zawodowych opartych na znajomości i rozumieniu siebie, systemu edukacji oraz rynku pracy.

IV. Realizatorzy działań związanych z doradztwem zawodowym w szkole

W realizację działań związanych z doradztwem zawodowym zaangażowani są członkowie rady pedagogicznej w zakresie wynikającym z ich zadań i kompetencji: dyrektor, nauczyciel realizujący doradztwo zawodowe, wychowawcy, nauczyciele przedmiotów i edukacji przedszkolnej oraz wczesnoszkolnej, nauczyciel-bibliotekarz, pedagog szkolny, psycholog i pedagog specjalny. Zadania są planowane i dzielone tak, aby odpowiedzialność była wspólna, a działania poszczególnych osób uzupełniały się.

1. Dyrektor:

a) odpowiada za organizację działań związanych z doradztwem zawodowym;
b) współpracuje z nauczycielem realizującym doradztwo zawodowe i nauczycielami w celu realizacji „Wewnątrzszkolnego system doradztwa zawodowego”;
c) wspiera kontakty pomiędzy uczestnikami procesu orientacji zawodowej i doradztwa zawodowego w szkole a instytucjami zewnętrznymi;
d) zapewnia warunki do realizowania w szkole zajęć orientacji zawodowej i doradztwa zawodowego.

2. Nauczyciel realizujący doradztwo zawodowe

a) diagnozuje, we współpracy z wychowawcami i specjalistami, potrzeby uczniów w zakresie informacji edukacyjno-zawodowych i planuje działania odpowiadające tym potrzebom;
b) prowadzi zajęcia z zakresu doradztwa zawodowego w klasach VII i VIII w wymiarze określonym w przepisach i ramowym planie nauczania;
c) opracowuje i aktualizuje projekt Wewnątrzszkolnego Systemu Doradztwa Zawodowego oraz przygotowuje roczny program realizacji działań, we współpracy z dyrektorem, wychowawcami, nauczycielami i specjalistami;

d) udostępnia uczniom i rodzicom aktualne informacje o szkołach ponadpodstawowych, rekrutacji, zawodach, kwalifikacjach i źródłach informacji o rynku pracy;
e) wspiera nauczycieli i wychowawców w uwzględnianiu tematyki zawodowej w pracy dydaktycznej i wychowawczej; nie przejmuje jednak zadań należących do innych pracowników szkoły;
f) koordynuje, w uzgodnieniu z dyrektorem, współpracę z instytucjami i partnerami lokalnymi, w tym spotkania z przedstawicielami zawodów, wizyty zawodoznawcze i działania dotyczące wyboru szkoły ponadpodstawowej;
g) monitoruje realizację WSDZ i rocznego programu, zbiera informacje od osób prowadzących działania oraz przedstawia dyrektorowi i radzie pedagogicznej wnioski do ewaluacji.

3. Wychowawcy:

a) określają mocne strony, predyspozycje, zainteresowania i uzdolnienia uczniów
b) eksponują w trakcie bieżącej pracy z uczniami związki realizowanych treści nauczania z treściami programowymi doradztwa zawodowego
c) włączają do swoich planów wychowawczych zagadnienia z zakresu doradztwa zawodowego
d) realizują tematy związane z doradztwem zawodowym na godzinach wychowawczych
e) wskazują uczniom specjalistów, którzy mogą udzielać wsparcia w planowaniu kariery zawodowej
f) współpracują z rodzicami w zakresie planowania ścieżki kariery edukacyjno-zawodowej ich dzieci
g) współpracują z nauczycielem doradztwa zawodowego oraz innymi nauczycielami w zakresie realizacji działań związanych z doradztwem zawodowym

4. Nauczyciele (w tym nauczyciele edukacji wczesnoszkolnej):

a) określają mocne strony, predyspozycje, zainteresowania i uzdolnienia uczniów
b) eksponują w trakcie bieżącej pracy z uczniami związki realizowanych treści nauczania z treściami programowymi orientacji zawodowej i doradztwa zawodowego
c) współpracują z wychowawcami klas w zakresie realizowania zajęć orientacji zawodowej i doradztwa zawodowego dla uczniów;
d) przygotowują uczniów do udziału w konkursach
e) prowadzą koła zainteresowań, zajęcia dodatkowe;
f) współpracują z doradcą zawodowym oraz innymi nauczycielami i specjalistami w zakresie realizacji działań związanych z doradztwem zawodowym
g) na każdym przedmiocie realizują podstawę programową odnosząc się do doradztwa zawodowego.

5. **Nauczyciel-bibliotekarz:**

a) współpracuje z nauczycielem doradztwa zawodowego oraz innymi nauczycielami i specjalistami w zakresie realizacji działań związanych z doradztwem zawodowym;
b) udostępnia zasoby dotyczące doradztwa zawodowego
c) włącza się w organizowane przez szkołę i instytucje zewnętrzne wydarzenia z zakresu doradztwa zawodowego.

6. Specjaliści:

a) określają mocne strony, predyspozycje, zainteresowania i uzdolnienia uczniów;
b) włączają treści z zakresu orientacji zawodowej i zawodowego w prowadzone przez siebie zajęcia dla uczniów;
c) pomagają rodzicom i nauczycielom w rozpoznawaniu i rozwijaniu indywidualnych możliwości, predyspozycji i uzdolnień uczniów;
d) wspierają nauczycieli, wychowawców w:
   - rozpoznawaniu indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów w celu określenia mocnych stron, predyspozycji, zainteresowań i uzdolnień uczniów oraz przyczyn niepowodzeń edukacyjnych lub trudności w funkcjonowaniu uczniów, w tym barier i ograniczeń utrudniających funkcjonowanie ucznia i jego uczestnictwo w życiu przedszkola, szkoły
   - współpracują z wychowawcami klas w ramach realizowania działań z zakresu orientacji zawodowej i doradztwa zawodowego dla uczniów;
   - włączają się w proces podejmowania przez uczniów decyzji edukacyjnych i zawodowych (informacje dotyczące ucznia wynikające z pracy specjalisty);
   - współpracują z nauczycielem doradztwa zawodowego oraz innymi nauczycielami i specjalistami w zakresie realizacji działań związanych z doradztwem zawodowym.

6.1 Pedagog szkolny: współorganizuje działania profilaktyczno-wychowawcze powiązane z przygotowaniem do pracy i odpowiedzialnymi wyborami; może prowadzić lub współprowadzić spotkania dotyczące m.in. presji rówieśniczej, zachowań ryzykownych, uzależnień, bezpieczeństwa cyfrowego, odpowiedzialności i współpracy. Wspiera wychowawców w rozpoznawaniu potrzeb uczniów i w kontakcie z rodzicami.

6.2 Psycholog szkolny: wspiera uczniów w rozpoznawaniu mocnych stron, zainteresowań, potrzeb i trudności mogących wpływać na wybory edukacyjne; prowadzi działania zgodne ze swoimi kompetencjami, wspiera rozwijanie samooceny, podejmowanie decyzji, radzenie sobie ze stresem i budowanie motywacji. W razie potrzeby konsultuje działania z wychowawcami i rodzicami.

6.3 Pedagog specjalny: pomaga dostosować działania z zakresu orientacji i doradztwa zawodowego do potrzeb i możliwości uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi; wspiera rozpoznawanie ich zasobów, barier i potrzeb w zakresie dostępności oraz współpracuje z nauczycielami, wychowawcami i rodzicami przy planowaniu adekwatnych form wsparcia.

Podział zadań ma charakter współpracy. Dyrektor organizuje warunki realizacji WSDZ i zatwierdza rozwiązania organizacyjne; nie oznacza to osobistego prowadzenia wszystkich działań. Każdy pracownik realizuje zadania właściwe dla swojej funkcji, kompetencji i przydzielonych obowiązków.

7. **Przykłady zadań nauczycieli poszczególnych przedmiotów w odniesieniu do doradztwa zawodowego:**

Wychowawcy i nauczyciele przedmiotów: realizują tematykę zawodową w bieżącej pracy i podczas godzin wychowawczych, przekazują nauczycielowi realizującemu doradztwo zawodowe informacje o potrzebach klas oraz współorganizują przedsięwzięcia. Wychowawca pozostaje osobą pierwszego kontaktu w sprawach wychowawczych dotyczących uczniów swojej klasy.

Nauczyciele edukacji wczesnoszkolnej uczą wyszukiwania informacji na temat edukacji i zawodów za pomocą słowników, encyklopedii, komputera. Wdrażają do podejmowania obowiązków i rzetelnego ich wypełniania. Zapoznają z pojęciem pracy i wynagrodzenia pieniężnego oraz sytuacji ekonomicznej rodziny. Przedstawiają znaczenie pracy w życiu człowieka, omawiają z dziećmi zawody ich najbliższych, prezentują charakterystykę pracy w różnych zawodach. Rozwijają zainteresowania, zapoznają ze sposobami powstawania różnych przedmiotów, uczą podstawowych umiejętności technicznych.

Nauczyciel informatyki, edukacji techniczno-informatycznej prowadzi naukę poszukiwania, selekcjonowania, porządkowania, gromadzenia i wykorzystywania informacji np. dotyczących oferty edukacyjnej szkół, wyjaśnia organizację pracy i przepisy bhp w pracy z komputerem, uczy komunikowania się za pomocą komputera i technologii informacyjnych. Prezentuje sposoby opracowywania tekstów, prezentacji multimedialnych oraz danych liczbowych w arkuszu kalkulacyjnym. Wdraża do pracy zespołowej, pokazuje sposoby wykorzystania technologii informacyjnych, w tym AI w różnych zawodach i wpływu na kształtowanie rynku pracy.

Nauczyciel języka polskiego omawia charakter pracy w różnych zawodach, uczy tworzenia wypowiedzi: pisania życiorysu, podania, ogłoszenia, listu oficjalnego (dostosowywanie wypowiedzi do sytuacji). Kształtuje umiejętność operowania słownictwem z kręgu: szkoła i nauka, środowisko społeczne. Wdraża do samokształcenia i docierania do informacji za pomocą słowników, encyklopedii. Pokazuje znaczenie komunikacji niewerbalnej w autoprezentacji.

Nauczyciel matematyki uczy gromadzenia i porządkowania danych o edukacji i zawodach, odczytywania i interpretacji danych w tekstach, tablicach i wykresach. Kształtuje umiejętność posługiwania się procentami, zapoznają z zawodami z dziedziny księgowości i rachunkowości. Uczy planowania czynności z wykorzystaniem kalendarza oraz dzielenia zadań na etapy.

Nauczyciele języków obcych zapoznają z zasobem języka dotyczącym szkoły i pracy oraz cech charakteru i umiejętności. Prezentują uczniom filmy o zawodach w języku obcym. Uczą tworzenia kilku zdaniowych wypowiedzi na temat swoich umiejętności.

Nauczyciele przyrody, biologii i geografii omawiają stan zdrowia i choroby człowieka nawiązując do przeciwwskazań zdrowotnych w wybranych zawodach. Wykazują znaczenie odpoczynku w życiu człowieka, prawidłowych warunków nauki i pracy, zasad uczenia się. Wdrażają do planowania dnia i organizowania pracy własnej. Zapoznają z zawodami powiązanymi z nauczanymi przedmiotami.

Nauczyciele fizyki i chemii omawiają wykorzystywanie umiejętności oraz znajomości różnego rodzaju zjawisk w życiu codziennym i zawodowym, zapoznają z zawodami z dziedziny fizyki, chemii, ochrony środowiska, ochrony zdrowia, astronomii itp.

Nauczyciele historii i wiedzy o społeczeństwie informują o siedzibie władz lokalnych uczniów oraz ich zakresie działań i sposobie powoływania. Wyjaśniają demokratyczny charakter państwa. Charakteryzują pojęcie samorządności, opisują zawody związane z polityką, dyplomacją, przedstawiają zawód historyka. Zapoznają ze znaczeniem społecznego podziału pracy, opisują grupy społeczne i ich role w społeczeństwie. Omawiają z uczniami problemy współczesnej Polski (m. in. bezrobocie). Zapoznają ze zjawiskiem emigracji politycznej i zarobkowej. Omawiają zagadnienia związane z edukacją i pracą. Zapoznają z instytucjami oraz sposobami i ścieżkami załatwiania spraw. Omawiają z uczniami funkcjonowanie przemysłu, warunki pracy w fabryce dawniej i dziś. Prezentują podstawowe cechy obecnego systemu gospodarczego.

Nauczyciele wychowania fizycznego omawiając trening zdrowotny, pomagają opracować rozkład dnia ucznia, uwzględniając proporcje między pracą a wypoczynkiem, wysiłkiem umysłowym i fizycznym.

Nauczyciel edukacji dla bezpieczeństwa omawia metody ochrony przed różnymi zagrożeniami i przygotowanie do postępowania w wypadku katastrof, szkoli uczniów w udzielaniu pierwszej pomocy, zapoznaje z pracą służb niosących pomoc oraz z zawodami związanymi ze służbą wojskową i ochroną osób i mienia.

Nauczyciel edukacji zdrowotnej prowadzi lekcje na temat ról społecznych i modeli życia. Zapoznaje ze sposobem pracy instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny. Kształtuje u uczniów poczucie odpowiedzialności za własny rozwój.

Nauczyciel muzyki zapoznaje uczniów z zawodami związanymi z muzyką, przekazuje wiedzę o tworzeniu instrumentów, uczy gry na instrumentach.

Nauczyciel plastyki zapoznaje z zawodami z dziedziny kultury. Uczy korzystania z przekazów medialnych oraz wykorzystywania ich wytworów.

Nauczyciel techniki, zajęć praktyczno-technicznych opisuje funkcje urządzeń technicznych, omawia kolejność działań technologicznych, organizacje miejsca pracy i szacowanie czasu jej trwania.

V. Słownik pojęć

- **Działania związane z doradztwem zawodowym** – ogół zaplanowanych i systematycznych działań podejmowanych przez przedszkole, szkołę, których celem jest przygotowanie i wspieranie uczniów w podejmowaniu decyzji edukacyjnych i zawodowych. Działania te obejmują m.in. zajęcia z zakresu doradztwa zawodowego, zajęcia związane z wyborem kierunku kształcenia i zawodu, działania skierowane do rodziców i nauczycieli, współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym.
- **Zajęcia z zakresu doradztwa zawodowego** – zajęcia grupowe organizowane dla uczniów klasy VII i VIII szkoły podstawowej, branżowej szkoły I stopnia, liceum ogólnokształcącego i technikum (*Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe*, art. 109.1. pkt 7), których wymiar określa *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 lipca 2026 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół* (Dz.U. z 2026 r., poz. 1028).

- **Zajęcia związane z wyborem kierunku kształcenia i zawodu** – zajęcia indywidualne i grupowe prowadzone w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej (*Ustawa Prawo oświatowe* art. 109.1. pkt 5 oraz *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach podstawowych i ponadpodstawowych oraz placówkach* – Dz.U. z 2017 r., poz. 1591 wraz ze zmianami).
- **Preorientacja zawodowa** – ogół działań o charakterze wychowawczym, podejmowanych przez nauczycieli i rodziców, ukierunkowanych na zbliżanie dzieci w wieku przedszkolnym do środowiska pracy.
- **Orientacja zawodowa** – ogół działań o charakterze dydaktyczno-wychowawczym ukierunkowanych na kształtowanie u uczniów klas I–IV szkoły podstawowej pozytywnych i proaktywnych postaw wobec pracy i edukacji poprzez poznawanie i rozwijanie własnych zasobów oraz nabywanie wiedzy na temat zawodów i rynku pracy.
- **Doradztwo zawodowe** – uporządkowane i zaplanowane działania mające na celu wspieranie uczniów klas VII–VIII szkoły podstawowej i szkół ponadpodstawowych w procesie świadomego i samodzielnego podejmowania decyzji edukacyjnych i zawodowych.
- **Uczeń** – dziecko (na etapie wychowania przedszkolnego), uczeń (na etapie szkoły podstawowej)
- **Wewnątrzszkolny system doradztwa zawodowego (WSDZ)** – celowe, uporządkowane i wzajemnie powiązane działania związane z doradztwem zawodowym podejmowane przez daną szkołę lub placówkę.

VI. Metody i formy realizacji działań

1. **W poradnictwie indywidualnym:**
   a) konsultacje i porady indywidualne
   b) diagnoza predyspozycji, uzdolnień i zainteresowań

2. **W poradnictwie grupowym:**
   a) burza mózgów, dyskusja, pogadanki
   b) metody testowe jak np. ankiety
   c) metoda dramy: inscenizacje i odgrywanie ról
   d) metody audiowizualne: filmy, prezentacje multimedialne
   e) treningi umiejętności społecznych
   f) gry symulacyjne i zabawy
   g) wycieczki, w tym do zakładów do zakładów pracy
   h) akcje i konkursy wspierające rozwijanie osiągnięć i zainteresowań uczniów

3. **Podmioty, z którymi współpracuje Szkoła w realizacji powyższych działań**
   a) Rodzice
   b) Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna (PPP)
   c) Kuratorium Oświaty
   d) publiczne służby zatrudnienia, w szczególności urząd pracy
   e) Cechy rzemiosł różnych i przedsiębiorczości
   f) szkoły ponadpodstawowe województwa lubelskiego;

g) Ochotnicze Hufce Pracy i inne instytucje wspierające planowanie ścieżki edukacyjno-zawodowej – zgodnie z potrzebami;
h) branżowe centra umiejętności, centra kształcenia zawodowego i placówki kształcenia ustawicznego – w miarę dostępności i zasad współpracy.
i) Pracodawcy i przedsiębiorcy
j) Instytucje kultury

4. Przewidywane rezultaty w odniesieniu do uczniów, wynikające z realizacji WSDZ

Uczniowie:

a) nabywają kompetencje niezbędne do rozpoznawania własnych zainteresowań, uzdolnień, mocnych stron i predyspozycji zawodowych (oddział przedszkolny oraz klasy I–VIII);

b) potrafią dokonać samooceny, określając swoje zainteresowania i mocne strony (klasy I–III), zainteresowania, uzdolnienia i kompetencje (klasy IV–VI) oraz własne zasoby, potrzeby, aspiracje i wartości (klasy VII–VIII);

c) poznają świat zawodów i rynek pracy, rozpoznają zawody wykonywane w najbliższym otoczeniu (oddział przedszkolny oraz klasy I–III), wymieniają grupy zawodów i czynniki wpływające na wybory zawodowe (klasy IV–VI), a także analizują trendy na współczesnym rynku pracy, poznają wymagania zawodowe, różne formy zatrudnienia i możliwości prowadzenia własnej działalności oraz potrafią dokonać autoprezentacji (klasy VII–VIII);

d) poznają znaczenie pracy w życiu człowieka oraz rolę różnych zawodów w funkcjonowaniu społeczeństwa (oddział przedszkolny oraz klasy I–VI), a także rozumieją znaczenie etyki zawodowej, odpowiedzialności i wartości związanych z pracą (klasy VII–VIII);

e) poznają wpływ nowych technologii, w tym sztucznej inteligencji, na zmiany zachodzące w zawodach i formach zatrudnienia oraz potrafią wyszukiwać informacje o zawodach i rynku pracy z wykorzystaniem dostępnych źródeł (klasy VII–VIII);

f) uzasadniają potrzebę uczenia się i zdobywania nowych umiejętności, wskazują sposoby i źródła zdobywania wiedzy (klasy I–VI), a także znają strukturę systemu edukacji formalnej oraz możliwości edukacji pozaformalnej i nieformalnej i rozumieją znaczenie uczenia się przez całe życie (klasy VII–VIII);

g) poznają możliwości dalszego kształcenia, analizują oferty szkół ponadpodstawowych i zasady rekrutacji oraz odnoszą je do własnych zainteresowań, możliwości i planów (klasy VII–VIII);

h) określają, kim chcieliby zostać i planują proste działania służące realizacji swoich zamierzeń (oddział przedszkolny oraz klasy I–III), opowiadają o swoich planach edukacyjno-zawodowych (klasy IV–VI), a także formułują cele i plany dalszego kształcenia oraz identyfikują osoby i instytucje wspomagające planowanie ścieżki edukacyjno-zawodowej (klasy VII–VIII);

i) rozwijają umiejętność podejmowania decyzji odpowiednich do swojego wieku, rozpoznawania konsekwencji własnych wyborów oraz planowania działań prowadzących do osiągnięcia celu (oddział przedszkolny oraz klasy I–VIII);

j) poznają możliwości zdobywania doświadczeń i rozwijania kompetencji przydatnych w przyszłej pracy, w tym poprzez kontakt z przedstawicielami zawodów, udział w projektach i wolontariacie (klasy VII–VIII).

5. Przewidywane rezultaty w odniesieniu do rodziców

Rodzice:

a) rozumieją potrzebę uwzględniania czynników: zainteresowań, uzdolnień, cech charakteru, temperamentu, stanu zdrowia, możliwości psychofizycznych, rynku pracy przy planowaniu kariery edukacyjnej i zawodowej swojego dziecka
b) znają rynek pracy oraz rynek edukacyjny w kontekście wyboru szkoły (dalszej ścieżki kształcenia)
c) potrafią wskazać predyspozycje, mocne i słabe strony swojego dziecka
d) wiedzą, gdzie szukać informacji i wsparcia w procesie wyboru drogi zawodowej dziecka

6. Sposoby monitorowania i ewaluacji działań doradztwa zawodowego

a) bieżący monitoring podejmowanych działań
b) rozmowy z rodzicami/opiekunami prawnymi oraz z uczniami
c) analiza dokumentacji
d) obserwacje
e) prezentacje prac uczniów, zdjęcia i sprawozdania z wycieczek, informacje na stronie internetowej szkoły

VII. Odbiorcy działań związanych z doradztwem zawodowym w szkole

Działania związane z doradztwem zawodowym w przedszkolu i w szkole podstawowej są kierowane do trzech grup adresatów: dzieci, rodziców oraz nauczycieli, wychowawców i specjalistów.

1. Wewnątrzszkolny System Doradztwa Zawodowego w ramach działań kierowanych do uczniów obejmuje:

a) udzielanie porad i konsultacji indywidualnych;
b) prowadzenie zajęć grupowych związanych tematycznie z obszarami: poznawanie własnych zasobów; świat zawodów i rynek pracy; rynek edukacyjny i uczenie się przez całe życie; planowanie własnego rozwoju i podejmowanie decyzji edukacyjno - zawodowych;
c) aranżowanie sytuacji sprzyjających poznawaniu własnych zasobów np. poprzez udział w konkursach, przygotowywanie określonych zadań na zajęcia przedmiotowe, udział w organizowaniu uroczystości i imprez szkolnych;
d) określanie potencjału edukacyjno-zawodowego;
e) prowadzenie kół zainteresowań;
f) organizowanie spotkań z przedstawicielami instytucji rynku pracy;
g) stwarzanie okazji do udziału w wydarzeniach takich jak np. targi edukacyjne;
h) umożliwianie udziału w spotkaniach informacyjnych z przedstawicielami szkół ponadpodstawowych;
i) informowanie o ofercie kształcenia w szkołach programowo wyższych;

j) umożliwienie udziału w spotkaniach z absolwentami szkoły (prezentacje ścieżek rozwoju edukacyjno - zawodowego);
k) organizowanie spotkań z przedstawicielami zawodów;
l) organizowanie spotkań z inspirującymi osobami (pasjonatami, autorami innowacyjnych rozwiązań – młodymi ludźmi, którzy odnieśli sukces zawodowy);
m) organizowanie wycieczek zawodoznawczych;
n) umożliwienie dostępu do informacji edukacyjno - zawodowej poprzez strony internetowe szkoły, tablice informacyjne;
o) organizowanie kącików zawodoznawczych w salach edukacji wczesnoszkolnej;
p) organizowanie imprez o charakterze zawodoznawczym, np. konkursy, festiwale czy prezentacje zawodów;
q) umożliwianie uczniom udziału w tzw. lekcjach zawodoznawczych organizowanych przez szkoły ponadpodstawowe zawodowe;
r) udostępnianie materiałów multimedialnych (np. gier edukacyjnych, filmów i innych e-zasobów) ułatwiających samopoznanie, podejmowanie decyzji edukacyjnych i zawodowych;
s) prowadzenie projektów edukacyjnych tematycznie powiązanych z orientacją zawodową oraz doradztwem zawodowym.

2. Wewnątrzszkolny System Doradztwa Zawodowego w ramach działań kierowanych do rodziców obejmuje:
a) organizowanie spotkań informacyjno - doradczych z doradcą zawodowym w szkole;
b) inicjowanie kontaktów z przedstawicielami instytucji działających na rynku pracy;
c) organizowanie spotkań z przedstawicielami firm lokalnego rynku pracy;
d) prowadzenie konsultacji dotyczących decyzji edukacyjno - zawodowych uczniów;
e) informowanie o targach edukacyjnych;
f) udostępnianie informacji edukacyjnych i zawodowych (między innymi poprzez: stronę www szkoły, tablice informacyjne);
g) włączanie rodziców w szkolne działania związane z orientacją zawodową i doradztwem zawodowym.

3. Wewnątrzszkolny System Doradztwa Zawodowego w ramach pracy z nauczycielami, wychowawcami i specjalistami obejmuje:
a) umożliwienie udziału w szkoleniach i kursach z zakresu doradztwa zawodowego;
b) prowadzenie lekcji otwartych;
c) zwoływanie szkoleniowych posiedzeń rady pedagogicznej;
d) inicjowanie kontaktów z przedstawicielami instytucji rynku pracy;
e) organizowanie spotkań z przedstawicielami firm lokalnego rynku pracy;
f) udostępnianie zasobów z obszaru doradztwa zawodowego;
g) wspieranie w realizacji zadań doradztwa zawodowego.

VIII. Cele, treści, warunki i sposoby realizacji WSDZ w szkole

1. Oddział przedszkolny

Cel preorientacji zawodowej

Celem preorientacji zawodowej jest wstępne zapoznanie dzieci z wybranymi zawodami najbliższymi ich otoczeniu, kształtowanie postawy pracy i motywacji do działania, pobudzanie i rozwijanie zainteresowań dzieci.

Treści programowe – cele szczegółowe

1. Poznanie siebie

Dziecko:

1.1 określa, co lubi robić;

1.2 podaje przykłady różnych zainteresowań;

1.3 określa, co robi dobrze;

1.4 podejmuje działania i opisuje, co z nich wyniknęło dla niego i dla innych.

2. Świat zawodów i rynek pracy

Dziecko:

2.1 odgrywa różne role zawodowe w zabawie;

2.2 podaje nazwy zawodów wykonywanych przez osoby w jego najbliższym otoczeniu i nazwy tych zawodów, które wzbudziły jego zainteresowanie, oraz identyfikuje i opisuje czynności zawodowe wykonywane przez te osoby;

2.3 wskazuje zawody zaangażowane w powstawanie produktów codziennego użytku oraz w zdarzenia, w których dziecko uczestniczy, takie jak wyjście na zakupy, koncert, pocztę;

2.4 podejmuje próby posługiwania się przyborami i narzędziami zgodnie z ich przeznaczeniem oraz w sposób twórczy i niekonwencjonalny;

2.5 opowiada o sobie w grupie rówieśniczej.

3. Rynek edukacyjny i uczenie się przez całe życie

Dziecko:

3.1 nazywa etapy edukacji (bez konieczności zachowania kolejności chronologicznej);

3.2 nazywa czynności, których lubi się uczyć.

4. Planowanie własnego rozwoju i podejmowanie decyzji edukacyjno-zawodowych

Dziecko:

4.1 opowiada, kim chciałoby zostać;

4.2 na miarę swoich możliwości planuje własne działania lub działania grupy rówieśniczej przez wskazanie pojedynczych czynności i zadań niezbędnych do realizacji celu;

4.3 podejmuje próby decydowania w ważnych dla niego sprawach, indywidualnie i w ramach działań grupy rówieśniczej.

Warunki i sposoby realizacji

Cele szczegółowe przewidziane są do realizacji:

a) podczas zajęć wychowania przedszkolnego (w ramach realizacji podstawy programowej)
b) podczas działań, które wynikają z rozporządzenia w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej
c) podczas innych działań związanych z preorientacją zawodową realizowanych w oddziałach przedszkolnych w szkole.

2. Oddziały nauczania wczesnoszkolnego, klasy I-III

Cel orientacji zawodowej

Celem orientacji zawodowej w klasach I–III jest wstępne zapoznanie uczniów z różnorodnością zawodów na rynku pracy, rozwijanie pozytywnej i proaktywnej postawy wobec pracy i edukacji oraz stwarzanie sytuacji edukacyjnych sprzyjających poznawaniu i rozwijaniu zainteresowań oraz pasji.

Treści programowe – cele szczegółowe

1. Poznanie siebie

Uczeń:

1.1 opisuje swoje zainteresowania i określa, w jaki sposób może je rozwijać;
1.2 prezentuje swoje zainteresowania wobec innych osób;
1.3 podaje przykłady różnorodnych zainteresowań ludzi;
1.4 podaje przykłady swoich mocnych stron w różnych obszarach;
1.5 podejmuje działania w sytuacjach zadaniowych i opisuje, co z nich wyniknęło dla niego i dla innych.

2. Świat zawodów i rynek pracy

Uczeń:

2.1 odgrywa różne role zawodowe w zabawie;
2.2 podaje nazwy zawodów wykonywanych przez osoby w bliższym i dalszym otoczeniu oraz opisuje podstawową specyfikę pracy w wybranych zawodach;
2.3 opisuje, czym jest praca i omawia jej znaczenie w życiu człowieka na wybranych przykładach;
2.4 omawia znaczenie zaangażowania różnych zawodów w kształt otoczenia, w którym funkcjonuje;
2.5 opisuje rolę zdolności i zainteresowań w wykonywaniu danego zawodu;
2.6 posługuje się przyborami i narzędziami zgodnie z ich przeznaczeniem oraz w sposób twórczy i niekonwencjonalny.

3. Rynek edukacyjny i uczenie się przez całe życie

Uczeń:

3.1 uzasadnia potrzebę uczenia się i zdobywania nowych umiejętności;
3.2 wskazuje treści, których lubi się uczyć;
3.3 wymienia różne źródła wiedzy i podejmuje próby korzystania z nich.

4. Planowanie własnego rozwoju i podejmowanie decyzji edukacyjno-zawodowych

Uczeń:

4.1 opowiada, kim chciałby zostać i co chciałby robić;
4.2 planuje swoje działania lub działania grupy, wskazując na podstawowe czynności i zadania niezbędne do realizacji celu;
4.3 próbuje samodzielnie podejmować decyzje w sprawach związanych bezpośrednio z jego osobą.

Warunki i sposób realizacji

Orientacja zawodowa w oddziałach klas I-III jest realizowana:

a) podczas obowiązkowych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego
b) w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej poprzez:

- bieżącą pracę z uczniami przez wspomaganie uczniów w wyborze kierunku kształcenia i zawodu prowadzoną przez nauczycieli, nauczycieli wychowawców
- zajęcia związane z wyborem kierunku kształcenia i zawodu

3. Oddziały klas IV-VI

Cel orientacji zawodowej

Celem orientacji zawodowej w klasach IV–VI jest poznawanie własnych zdolności i talentów, zapoznanie uczniów z wybranymi zawodami i rynkiem pracy, kształtowanie pozytywnej i proaktywnej postawy uczniów wobec pracy i edukacji oraz stwarzanie sytuacji edukacyjnych i wychowawczych sprzyjających poznawaniu i rozwijaniu zdolności, zainteresowań.

Treści programowe

1. Poznawanie własnych zasobów

Uczeń:

1.1 określa własne zainteresowania i uzdolnienia oraz kompetencje;

1.2 wskazuje swoje mocne strony oraz możliwości ich wykorzystania w różnych dziedzinach życia;

1.3 podejmuje działania w sytuacjach zadaniowych i ocenia swoje działania, formułując wnioski na przyszłość;

1.4 prezentuje swoje zainteresowania i uzdolnienia wobec innych osób z zamiarem zaciekawienia odbiorców.

2. Świat zawodów i rynek pracy

Uczeń:

2.1 wymienia różne grupy zawodów i podaje przykłady zawodów charakterystycznych dla poszczególnych grup, opisuje różne ścieżki ich uzyskiwania oraz podstawową specyfikę pracy w zawodach;

2.2 opisuje, czym jest praca i jakie ma znaczenie w życiu człowieka;

2.3 podaje czynniki wpływające na wybory zawodowe;

2.4 posługuje się przyborami i narzędziami zgodnie z ich przeznaczeniem oraz w sposób twórczy i niekonwencjonalny;

2.5 wyjaśnia rolę pieniądza we współczesnym świecie i jego związek z pracą.

3. Rynek edukacyjny i uczenie się przez całe życie

Uczeń:

3.1 wskazuje różne sposoby zdobywania wiedzy, korzystając ze znanych mu przykładów oraz omawia swój indywidualny sposób nauki;

3.2 wskazuje przedmioty szkolne, których lubi się uczyć;

3.3 samodzielnie dociera do informacji i korzysta z różnych źródeł wiedzy.

4. Planowanie własnego rozwoju i podejmowanie decyzji edukacyjno-zawodowych

Uczeń:

4.1 opowiada o swoich planach edukacyjno-zawodowych;

4.2 planuje swoje działania lub działania grupy, wskazując szczegółowe czynności i zadania niezbędne do realizacji celu;

4.3 próbuje samodzielnie podejmować decyzje w sprawach związanych bezpośrednio lub pośrednio z jego osobą.

Warunki i sposób realizacji

Orientacja zawodowa w oddziałach klas IV-VI jest realizowana:

a) podczas obowiązkowych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego
b) w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej poprzez:

- bieżącą pracę z uczniami przez wspomaganie uczniów w wyborze kierunku kształcenia i zawodu prowadzoną przez nauczycieli, nauczycieli - wychowawców
- zajęcia związane z wyborem kierunku kształcenia i zawodu.

4. Oddziały klas VII -VIII

Cel doradztwa zawodowego

Celem doradztwa zawodowego w klasie VII i VIII szkoły podstawowej jest przygotowanie uczniów do odpowiedzialnego planowania kariery i podejmowania przy wsparciu doradczym decyzji edukacyjnych i zawodowych uwzględniających znajomość własnych zasobów oraz informacji na temat rynku pracy i systemu edukacji.

Treści programowe

1. Poznawanie własnych zasobów

Uczeń:

1.1 określa wpływ stanu zdrowia na wykonywanie zadań zawodowych;

1.2 rozpoznaje własne zasoby (zainteresowania, zdolności, uzdolnienia, kompetencje, predyspozycje zawodowe);

1.3 dokonuje syntezy przydatnych w planowaniu ścieżki edukacyjno-zawodowej informacji o sobie wynikających z autoanalizy, ocen innych osób oraz innych źródeł;

1.4 rozpoznaje własne ograniczenia jako wyzwania w odniesieniu do planów edukacyjno-zawodowych;

1.5 rozpoznaje swoje możliwości i ograniczenia w zakresie wykonywania zadań zawodowych i uwzględnia je w planowaniu ścieżki edukacyjno-zawodowej;

1.6 określa aspiracje i potrzeby w zakresie własnego rozwoju i możliwe sposoby ich realizacji;

1.7 określa własną hierarchię wartości i potrzeb.

2. Świat zawodów i rynek pracy

Uczeń:

2.1 wykorzystuje umiejętności cyfrowe do efektywnego przeszukiwania ogólnodostępnych platform edukacyjnych i stron internetowych w celu pozyskania informacji na temat zawodów;

2.2 porównuje własne zasoby i preferencje z wymaganiami rynku pracy i oczekiwaniami pracodawców z uwzględnieniem możliwości pracy zdalnej, elastycznych form zatrudnienia i przedsiębiorczości;

2.3 wyjaśnia zjawiska i trendy zachodzące na współczesnym rynku pracy, z uwzględnieniem regionalnego i lokalnego rynku pracy;

2.4 uzasadnia znaczenie pracy w życiu człowieka;

2.5 analizuje znaczenie i możliwości doświadczania pracy, w tym przez wolontariat, udział w projektach społecznych lub praktykach absolwenckich2.6 wskazuje wartości związane z pracą i etyką zawodową;

2.7 dokonuje autoprezentacji.

2.8 charakteryzuje instytucje wspomagające planowanie ścieżki edukacyjno-zawodowej, w tym publiczne służby zatrudnienia, Ochotnicze Hufce Pracy i agencje zatrudnienia;

2.9 charakteryzuje wybrane zawody, uwzględniając kwalifikacje wyodrębnione w zawodach oraz możliwości ich uzyskiwania;

2.10 rozpoznaje wpływ nowych technologii, w tym sztucznej inteligencji, na zmiany w zawodach i formach
zatrudnienia

3. Rynek edukacyjny i uczenie się przez całe życie

Uczeń:

3.1 analizuje oferty szkół ponadpodstawowych i uczelni pod względem możliwości dalszego kształcenia, korzystając z dostępnych źródeł informacji;

3.2 analizuje kryteria rekrutacyjne do wybranych szkół w kontekście rozpoznania własnych zasobów;

3.3 charakteryzuje strukturę systemu edukacji formalnej oraz możliwości edukacji pozaformalnej i nieformalnej;

3.4 określa znaczenie uczenia się przez całe życie;

3.5 analizuje korzyści i wyzwania związane z wyborem szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe, w tym możliwości szybszego wejścia na rynek pracy, zdobycia kwalifikacji zawodowych oraz dalszego kształcenia

4. Planowanie własnego rozwoju i podejmowanie decyzji edukacyjno-zawodowych

Uczeń:

4.1 dokonuje wyboru dalszej ścieżki edukacyjno-zawodowej samodzielnie lub przy wsparciu doradczym;

4.2 określa cele i plany edukacyjno-zawodowe, uwzględniając własne zasoby;

4.3 identyfikuje osoby i instytucje wspomagające planowanie ścieżki edukacyjno-zawodowej i wyjaśnia, w jakich sytuacjach korzystać z ich pomocy;

4.4 planuje ścieżkę edukacyjno-zawodową, w tym z wykorzystaniem nowoczesnych narzędzi informatycznych oraz ogólnodostępnych platform edukacyjnych i stron internetowych, uwzględniając konsekwencje podjętych wyborów.

Warunki i sposób realizacji

Doradztwo zawodowe w klasach VII–VIII realizowane jest w następujących formach:

a) podczas zajęć z zakresu doradztwa zawodowego wynikających z ramowych planów nauczania, prowadzonych przez nauczyciela realizującego doradztwo zawodowe, w wymiarze godzin określonym w przepisach prawa oświatowego i zgodnie z obowiązującymi treściami programowymi;

b) podczas obowiązkowych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego, poprzez uwzględnianie zagadnień związanych z poznawaniem siebie, światem zawodów, rynkiem pracy, możliwościami dalszego kształcenia oraz planowaniem własnego rozwoju;

c) w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w szczególności poprzez:

- bieżącą pracę nauczycieli i wychowawców z uczniami, wspierającą rozpoznawanie zainteresowań, uzdolnień, mocnych stron i potrzeb rozwojowych;
- udzielanie uczniom informacji i wsparcia w poznawaniu zawodów oraz planowaniu dalszej ścieżki edukacyjnej;
- konsultacje i inne formy pomocy psychologiczno-pedagogicznej, stosownie do rozpoznanych potrzeb uczniów;

d) poprzez dodatkowe działania wspierające poznawanie świata zawodów i planowanie przyszłości edukacyjno-zawodowej, w szczególności:

- spotkania z przedstawicielami różnych zawodów, przedsiębiorcami i osobami prowadzącymi własną działalność;
- wizyty zawodoznawcze oraz poznawanie środowiska pracy;
- działania poświęcone wpływowi sztucznej inteligencji i nowych technologii na zawody oraz rynek pracy;
- zapoznawanie uczniów z ofertą szkół ponadpodstawowych i zasadami rekrutacji;
- rozmowy, ćwiczenia i zadania pomagające uczniom rozpoznawać własne zasoby oraz podejmować świadome decyzje edukacyjne.

IX. Umiejętności uczniów kształtowane w toku realizacji programu

1. Znajomość czynników niezbędnych do podjęcia prawidłowej decyzji o wyborze zawodu: wiedza o zawodach, szkołach, możliwościach uzyskania kwalifikacji zgodnych z potrzebami rynku pracy i predyspozycjami zawodowymi.
2. Możliwie najpełniejsza znajomość siebie, swoich zainteresowań, mocnych i słabych stron oraz predyspozycji do wykonywania zawodu.
3. Rozeznanie w strukturze szkolnictwa ponadpodstawowego.
4. Znajomość kryteriów przyjęć do szkół ponadpodstawowych i prawidłowe uczestnictwo w procedurze związanej z naborem do szkół ponadpodstawowych.

X. Ewaluacja Wewnątrzszkolnego Systemu Doradztwa Zawodowego

Wewnątrzszkolny System Doradztwa Zawodowego oraz Program realizacji doradztwa zawodowego są monitorowane. Za monitoring odpowiada bezpośrednio doradca zawodowy. Monitoring stanowi podstawę do okresowej ewaluacji i koniecznych modyfikacji WSDZ.

Rada pedagogiczna, rodzice uczniów, osoby i instytucje z otoczenia gospodarczo-społecznego są informowani o realizacji doradztwa zawodowego w szkole. Działanie to ma charakter informacyjny, a także promujący szkołę i pracę doradcy zawodowego oraz osób zaangażowanych w zadania z doradztwa zawodowego.

Wewnątrzszkolny System Doradztwa Zawodowego jest skorelowany z rocznym programem realizacji WSDZ, który zawiera szczegółowy program działań z zakresu orientacji, poradnictwa i doradztwa zawodowego na dany rok szkolny.